

Filip Tamás

„TÁRD KI ABLAKOD, ÜVEGE HIÁNYZIK”

A nyitó vers magasra teszi a lécet, hiszen mintha Heidegger nagyon híres kérdését pendítené meg a költészet nyelvén. „Miért van egyáltalán létező, és miért nincs inkább semmi?” Majdnem ugyanez így hangzik Fellingernél: „A mindenség a nemlétben hajóz, / nem is sejtve, hogy / annak hulladéka.” Erősen filozofikus hajlama ellenére sem kell arra számítanunk, hogy Fellingner Károly újragondolja a *Bevezetés a metafizikába*-t, de a viszonylag terjedelmes szövegtörzs elolvasása után feltehetően sok mindent másképp fogunk látni, mint előtte. Ha úgy tetszik, a *Plomba* című kötet¹ megint beenged a korábbi kötetekből ismert Fellingner-univerzumba, annak ismert vagy éppen eddig még soha fel nem tárt részleteibe. Nála az élők és a holtak egyidejű jelenléte, „működése”, ha szabad ennyire profán kifejezést használnom, teljesen megszokott és kézenfekvő, közeli és távolabbi rokonok, felmenők és leszármazók gyakorolnak hatást a jelenre, magára a létezésre, és annyira intenzív ez az összekapcsoltság, hogy az olvasó egyik pillanatban sajnálja, a másokban szinte irigyli érte a szerzőt. A *Gombostű* című versben mindenesetre finoman eligazítja az olvasót a ki kicsoda kérdésével illetően, bevallva, hogy a nemeket olykor felcseréli, sőt időnként kitalált alakról beszél el mindazt, ami egy nagyon is valóságos hozzátartozóval esett meg. És nyilvánvaló, hogy ebben a tapintaton túl a nagyobb közösség szabályozó ereje iránti tisztelet nyilvánul meg, ami manapság kifejezetten ritkaságszámba menő költői magatartás. Igen, Fellingner egyszerre szókimondó és óvatos, ám képes arra, hogy bármelyik versszerző utat is válassza, ne hagyja cserben olvasóit.

Általában véve művészetének egyik lényeges vonása a sokféle ket-
tősség termékeny jelenléte. Különleges jellegzetessége például, hogy erős fogalmiság és anyagszerűség egyszerre van jelen a verseiben: „ugyanazok a lépcsők / vezetnek a labirintusba, / mint a mennyországból / lefelé.” (*Konzultáció*). Az ösztönösség a tudatosságot nála mindig

---

1 Fellingner Károly: *Plomba*. Dunaszerdahely, 2018, Nap Kiadó.

meg tudja lökni, és lehet, hogy a zöld posztón összekoccanó golyók futása nem mindig felel meg a játék konvencionális szabályrendszerének, de egyediségével és különösségével mégis élményben részesíti a befogadót.

Gondoljunk arra a jelenetre, amely Kálnokyval szólva „köznapiságával lenyűgöz”, ahol zavarában nem egy, hanem mindjárt három csokor hóvirággal köszönti kedvesét a lírai én, majd a banalitást olyan csavarral haladja meg, hogy... amelyetől az ember csak kapkodja a fejét. Megtudjuk a beszélőről és a lányról, hogy „kéz a kézben rohantunk, hogy / le ne késsünk magunkról / a távolság visszapillantó tükrében.” Ezek a könnyed és titokzatos evidenciák tényleg főbe kólintják az olvasót, aki észrevétlenül belevonódik egy életbe, amelyben a keserűségek és a csalódások is az emelkedés alkotórészei. Fellingner ugyanis gyakran idéz fel kudarcos élethelyzeteket, mintegy napvilágra hozva olyan eseményeket, amelyekhez hasonlókat mások inkább eltemetnek. A költői indulás nehézségei, a befogadás buktatói gyakran tűnnek fel verseiben (*Lámpaláz, Szalmaláng, Plágium*). Talán szokatlan és a költészettel szemben rangon alulian provokatív dolog valamely költemény „hasznosságára” utalni, de én ezt most megkockáztatom. Ezeket a versebe írt történeteket olyan keserű pasztilláknak gondolom, amelyeket egy pohár vízbe oldva mindenkinek érdemes felhajtani, mert segíthetnek abban, hogy túljuthassunk minden bizonytalansággal, hasonlóan keserves emlékeinken. Élünk a lehetőséggel, és vonatkoztatassuk magunkra Fellingner Károly öngyógyító szándékát!

A kötetben jó néhány, az élet esendő tényeiben botladozó, sérülékeny, tévedéseitől szenvedő, azokat szégyellő emberrel találkozhatunk, és ha van hozzá elegendő lelki erőnk, a groteszkig, olykor az abszurdig eljutó helyzetek döbbenetében magunkra ismerhetünk. A hideglelés és a részvét, a mosoly és a szájalom húrjain játszik a költő, de hangja mindig visszafogott és magára a tárgyra koncentráló. A *Hiába* című versben szereplő fekete macska, akit véletlenül bezárnak a felravatalozott halottal együtt, és reggelre megrágja annak ujjait, az *Eszmélésben* a falakkal együtt véletlenül a falakon hagyott képeket is lefestő ember szégyene, a *Présben* a nagypapának vásárolt, de nem hordott kabát, amelyet végül kifordítva egy madárijesztőre tesznek, mind olyan szituációk, amelyeket a dél-amerikai eredetű mágikus realizmussal rokoníthatunk.

A kötet legtalányosabb, legfelkavaróbb ciklusa a *Borító*. Itt valósággal tobzódik a költő, szinte minden sor asszociációk halmazát nyitja meg. Körkörösén halad, mindenfelé újabb horizontokra látunk rá; olyan ez, mint egy honfoglalás, a világ lakhatóvá tétele. Megnevezi a dolgokat, összefüggésekbe ágyazza őket, azonnal fölállítja a saját viszonyulását mindenhez, majd továbbgondolja, megállás nélkül. Alig van benne referencialitás, itt minden abszolút, és nekünk sem szabad méricskél-nünk, mert ezzel a nagy művet sértenénk meg. Itt bizony az olvasónak nagy feladatra kell vállalkoznia: egyben kell látnia ezt az egész ciklust, amelyet a kortárs magyar líra egyik csúcsteljesítményének gondolok.

A kötet címe bizonyos értelemben rokonítható a megelőző kötetével. Ahogy a szimering tömít, a plomba is lezár. Ép állapota azt jelzi, hogy illetéktelenek nem nyúltak hozzá. És akkor még nem is gondoltam a plomba egyik korábbi, mára elhalványodó jelentésére, a fogtömésre, amellyel a hiányt szüntetjük meg. Konkrétsága ellenére a legtalányosabb kötetcímeik egyike, amellyel valaha találkoztam. Azt hiszem, ahány olvasat, annyiféle magyarázat képzelhető el arra, miért is ezt adta legújabb könyve címének a szerző. Megfejtési kísérletem, amely hangsúlyozottan egy a számtalanból, hogy egy állapotot, helyzetet szeretne megvédeni, megóvni, konzerválni. És mivel a plombát ő helyezi fel a mérőórára, vetőmagos zsákra, ajtóra, egyedül neki van joga, hogy levegye onnan. Hiszen nyilvánvaló, hogy előbb-utóbb leveszi, hogy megmutathassa, mit szeretett volna megvédeni általa. Ezzel a gesztussal pedig alkotótársává emeli az olvasót, aki betekinthez a lezárt és felnyitott Fellingner-világba, amely tele van banalitással és szentségekkel, csak rajtunk múlik, mit minek látunk: „*A tapéta viszkető érzése / kísér el hazáig, / hogy odahaza / vendéghént fogadd / magad, mint az egyetlen / Istent egy idegen / bolygóról.*”

Fellinger Károly talán az egyik legtermékenyebb, legtöbbet publikáló kortárs költőnk. Alig van olyan folyóirat, nyomtatott vagy online felület, ahol ne találkozhatnánk műveivel. Éppen ezért feltűnő és megmagyarázhatatlan, hogy miért várat magára az elismerés, a befogadás díjakban való kifejeződése, amelyre szerintem nagyon is rászolgált.